

FİLİSTİN'İN ÇOCUKLARI

HAYFA'YA DÖNÜŞ
ve diğer hikâyeler

Gassan Kanafani

İngilizceden
çeviren:
Şeher Özbay

otonom
edebiyat

FİLİSTİN'İN ÇOCUKLARI

HAYFA'YA DÖNÜŞ VE DİĞER HİKÂYELER

Gassan Kanafani

Otonom 31
Edebiyat Dizisi 5

Filistin'in Çocukları
Hayfa'ya Dönüş ve Diğer Hikâyeler
Gassan Kanafani

ISBN 978-975-6056-33-2
1. Basım 2010, İstanbul (1000 adet)

Kitabın Özgün Adı
Palestine's Children
Returning to Haifa and Other Stories
© Anni Kanafani
© Türkçe yayım hakları Otonom Yayıncılık, 2010

İngilizceden Çeviren
Seher Özbay

Düzeltili ve Yayına Hazırlayan
Melis İnan

Kapak ve İç Tasarım
H. Mert İnan

Baskı ve Cilt
Yön Matbaacılık
Davutpaşa Cd. Güven San. Sit. B Blok No: 366
Topkapı/İSTANBUL / Tel.: (0212) 544 66 34

Yayınevi Sertifika no: 11821

Otonom Yayıncılık
Yeniçarşı Cad. Kalkan Han No: 36/6 Galatasaray/Beyoğlu
İstanbul
Tel 0 212 244 87 09
Faks 0 212 292 23 66
e-posta: iletisim@otonomyayincilik.com
www.otonomyayincilik.com

FİLİSTİN'İN ÇOCUKLARI

HAYFA'YA DÖNÜŞ VE DİĞER HİKÂYELER

Gassan Kanafani

İngilizceden Çeviren
Seher Özbay

İÇİNDEKİLER

Gassan Kanafani'nin Özgeçmiş Üzerine bir Deneme (Karen E. Riley)	7
Giriş (Karen E. Riley ve Barbara Harlow)	21
Teşekkür	39
Yamaç	43
Ramla'dan Haberler	49
Tatil Hediyesi	55
Çocuk, Amcasının Tüfeğini Alıp Doğudan Safed'e Gidiyor	59
Doktor Kasım Eva'ya, Safed'e Ulaşan Mansur'u Anlatıyor	71
Ebû Hasan bir İngiliz Arabasına Pusu Kuruyor	87
Çocuk, Babası ve Tüfek, Ceddin'deki Kale'ye Gidiyor	97
Çocuk Kampa Gidiyor	115
Çocuk O Anahtarın Baltaya Benzediğini Fark Ediyor	125
Süleyman'ın Arkadaşı Bir Gecede Çok Şey Öğreniyor	133
Hamit, Amcaların Anlattığı Hikâyeleri Dinlemeyi Bırakıyor	143
Kamptaki Silahlar	151
O Gün Daha Çocuktuk	157
Altı Kartal ve Bir Çocuk	163
Hayfa'ya Dönüş	171

GASSAN KANAFANI'NİN ÖZGEÇMİŞİ ÜZERİNE BİR DENEME

Karen E. Riley

Çok tuhaf duygular içindeyim. Kendine uygun bir iş aramak üzere kendi yolunda ilerlerken, bu yolda birdenbire ölüveren bir insanın duyguları bunlar.¹

Gassan Kanafani, bir Kuveyt devlet okulunda öğretmenlik yaptığı sırada bir arkadaşına mektubunda bu satırları yazarken henüz yirmi dördünde bile değildi. Bu benzetme, iki yıl sonra yazacağı ilk büyük edebi eseri olan kısa roman "*Güneşteki Adamlar*"ın [Alan Yayıncılık, 1986] habercisidir. Ne yazık ki aynı zamanda, Beyrut'ta arabasına konan bubi tuzaklı bir bombanın patlaması sonucu, otuz altı yaşındayken gerçekten de "birdenbire" ölen Kanafani'nin asıl kaderinin de kehanetidir.

Kanafani kısa yaşamında, uygun aracı ve bu aracı kullanacağı en etkin ortamı sürekli olarak aramak amacıyla daima "bir yerlere gitmek üzere yoldaydı." Doğduğu andan itibaren yaşadığı koşullar, içinden çıkılmaz bir biçimde Filistin sorununun ağına düşmüş durumdaydı. Onun "işi", hem kendisinin hem de halkının, Filistinlilerin hayatta kalmasını sağlamaktı.

Gassan Kanafani 9 Nisan 1936'da Filistin'in kuzey Akdeniz kıyısındaki Akka kentinde doğdu. Yine aynı yılın Nisan ayında, hızla artan Yahudi göçü karşısında Arap Yüksek Komitesi kuruldu ve bu komite, İngiltere'nin manda hükümetinin göçmenlikle ilgili politikalarını protesto etmek amacıyla Filistin çapında genel bir Arap grevi çağrısında bulundu. Bu grev, hayatı altı ay felce uğrattı.

Gassan'ın babası avukattı ve ailesi üst-orta sınıfa mensuptu. Bir ablası, bir ağabeyi ve kendinden küçük üç kardeşi daha vardı. O zamanlar orta ve üst sınıftan ailelerde yaygın olduğu üzere küçük Gassan, Filistin'de Fransız misyonerlerinin idaresindeki bir okula devam etti. Bu yüzden de öncelikle kendi ülkesinin dili yerine Fransızca eğitimi aldı. Kendi ifadesiyle "Arap diline bir Arap kadar hâkim değildi,"² bu yüzden de ilerleyen yıllarda Arapçasını zenginleştirip yabancı deyimlerden kurtarmak için bilinçli ve ciddi bir çaba içine girecekti.

1948 yılında, on ikinci yaş gününde, Filistin için Siyonist mücadelenin en korkunç olaylarından biri gerçekleşti: Deir Yassin adlı bir Arap köyünde yaşayanlar vahşice katledildiler. Eşi Anni Kanafani, Gassan'ın o yıldan sonra bir daha asla yaş gününü kutlamadığını yazmıştır.³ Bir ay içinde Akka kenti de Siyonist güçlerin eline düştü. Kanafani'nin ailesi önce Lübnan'ın güneyinde küçük bir köye, sonra Şam'ın dağlık bölgelerine ve nihayetinde Şam'da bir azınlık mahallesine kaçtı. Burada, ailenin durumu çarpıcı bir biçimde değişti.

Aniden gelen sürgünle birlikte had safhada yoksulluk içinde yaşarken bütün diğer Filistinliler gibi Kanafani'ler de başlangıçta, birkaç hafta, birkaç ay, ya da en fazla bir yıl içinde işlerin tersine döneceğini ve evlerine gidebileceklerini düşünüyorlardı. Çocuk yaştaki Gassan kamplarda oynarken diğer Filistinli çocukların, Suriyeli ve Lübnanlı çocuklardan söz ederken acıyarak "Zavallıklar, onların geri dönecekleri bir Filistinleri yok," dediklerini duyuyordu.⁴

Oysa gerçekler aksini gösterdi; yani daimi bir sürgünü. Gassan kamplarda, etrafındaki her şeye büyük ilgi gösteriyor, gerçek yaşantısı ile özlediği geçmişi arasındaki farkı not ediyordu. Bu geçmişi ile yaşadığı acınası bugün arasındaki bağlantıyı görselleştirmek amacıyla resim yapmaya başladı.

Gassan, on dört veya on beş yaşındayken ayağını kırdı. İki arkadaşıyla birlikte okuldan kaçıp Şam'ın tepelerindeki dağlara çıkmışlar, Gassan da orada kayaların arasından atlamaya çalışırken düşmüştü. Babasına okuldan kaçtığını söylemek istemediğinden şehirde küçük bir kaza geçirdiğine dair iyi bir hikâye uydurdu. Bu yüzden de başlangıçta ayağına iyi bakılmadı. İyileşme dönemi altı ay kadar sürdü, bu süre içinde de anadilini kullanmayı ve bu dildeki edebi yetkinliğini geliştirmek için yoğun bir biçimde Arap edebiyatı üzerine çalıştı.

On altı yaşındayken, hem ailesine destek olmak hem de kendi eğitimine devam etmek amacıyla bir mülteci kampındaki Birleşmiş Milletler Yardım Okulu'nda öğretmenlik yapmaya başladı. Daha o zamanlar yaşadığı deneyimler, onu politikaya girmeye sürüklüyordu. Daha sonraları, "Hayatta politikaya çok erken atıldım, çünkü bir mülteci kampında yaşıyorduk" diye belirtecekti.⁵

Öğretmenlik yaparken yaşadığı iki olay, bu eğilimin göstergesidir ve Gassan'ın Filistin davasına bağlılığının, yaşam deneyimleriyle gelişecek ve eserlerinde, özgürlük arayışındaki baskıya maruz kalmış tüm insanların sorununu simgeleyip kuşatacak o bağlılığın temelini açıklayan örneklerdir. Bu olaylardan biri, küçük öğrencilerinin çoğunun derste uyukladığını fark etmesiydi. Önceleri bu onu çok sinirlendiriyordu. Ancak daha sonra çocukların, ailelerine destek olmak için gece geç saatlere kadar çalıştıklarını, sinemada ya da sokaklarda şeker sattıklarını öğrendi:

Çocukların uykulu hallerinin beni küçümsemelerinden ya da derslerini sevmemelerinden kaynaklanmadığını, bunun öğretmenlik konusundaki yeterliliğimle de bir ilgisinin bulun-

madığını anladım. Bu durum politik bir sorunun yansımasından başka bir şey değildi.⁶

Bir başka olayda Kanafani, öğretmen, çocuklara elma ve muz resmi çizmeyi öğretmesinin istendiği resmi müfredat programına uygun bir ders veriyordu. Bu meyveleri tahtada çizerken birdenbire bu çocukların hayatlarında hiç elma veya muz görmediklerini düşündü; bu tür yiyeceklerin yaşadıkları hayatta gerçek bir karşılığı yoktu. Bunun üzerine çizdiklerini silip onlardan mülteci kampının resmini çizmelerini istedi. Sonraları “Tam o anı, hayatım boyunca başıma gelen her şeyden daha net bir biçimde anımsıyorum” diyerek bu olayı hayatında “kesin bir dönüm noktası” olarak tanımlayacaktı.⁷

Aynı dönemde Kanafani, Şam Üniversitesi Arap Edebiyatı Bölümü'ne girdi. Filistinlilerin vahim durumunu gerçekçi bir biçimde anlatan kısa hikâyeler yazmaya başladı. Edebiyat ve Yaşam Cemiyeti adlı bir edebiyat topluluğu kurmuş bazı üniversite öğrencilerinin dikkatini çekti ve öğrenciler, onu da bu gruba katılmaya ikna ettiler. Ancak bu öğrenciler yazmayı gündelik hayattan kopuk, yüceltilmiş bir iş olarak gören idealistlerdi. Aralarında, Kanafani'nin hayatı boyunca dostu olarak kalan ve Kanafani ile ilgili anılarını yazan Fadıl el-Nakib de bulunuyordu. El-Naqip, yazmanın lüks bir iş, yayınlamanın ise gelecekteki bir düş olduğunu düşünen grubun diğer üyeleri ile Kanafani arasındaki farkı açıklarken, Gassan “kendisini, bugün yazdığını ertesi gün yayınlamaya adamıştı. Yazdıklarını bir dergide yayınlamazsa, bir başkasını denerdi. Düş görmeden yaşadı” demiştir.⁸

Kanafani üniversitedeyken, öğrenci siyasetinde aktif rol aldı; bu onu, Arap Ulusal Hareketi'nin lideri olan Dr. George Habaş'a yöneltti ve bu hareketin içinde çalışmaya başladı. 1955 yılında, sürgün edilmiş geniş bir Filistin cemaatinin bulunduğu Kuveyt'teki kardeşlerini bir araya getirdi ve bir devlet okulunda öğretmenlik yapmaya başladı. Bir yandan da her yaz, sınavları için Şam'a dönerek Arap edebiyatı çalışmalarını sürdürdü.⁹

“Başlangıçta kendi içinde ve kendisinin sebep olduğu bir sorun olarak Filistin hakkında yazdım...

Sonraları Filistin’i insanlığın bir simgesi olarak görmeye başladım...

Filistinlilerin acılarını betimlerken, onları dünyanın dört bir yanındaki acıların bir sembolü olarak sunuyorum.”

G. Kanafani

1936’da Filistin’in kuzeyindeki Akka şehrinde doğan Gassan Kanafani, henüz on iki yaşındayken kendi topraklarından sürüldü ve çocukluğunu, kendisi gibi sürgün edilmiş olan ailesi ve diğer Filistinlilerle birlikte kamplarda geçirdi. “Ben kullanabildiğim her araçla Filistinlilerin mücadelesini anlatmak istiyorum,” diyerek kimi zaman hikâye ve kısa romanlar, kimi zamansa gazete ve dergilerde makaleler yazdı. Filistin Halk Kurtuluş Cephesi’nin (FHKC) en önemli sözcülerinden biri olan Gassan Kanafani, 1972 yılında arabasına konan bir bombanın patlaması sonucu yeğeniyle birlikte öldürüldü.

Filistin’in Çocukları’ndaki hikâyelerin çoğu, birçok Filistinlinin kendi evlerinden, yurtlarından, sokaklarından koparıldıkları 1948 yılını eksen olarak almaktadır. Hikâyelerin hepsinde, bir çift göz olup etrafını inceleyen, sorgulayan, geleceğe bakan bir çocuk vardır. Kanafani’nin tarihsel durumu ve politik koşulları anlamadaki keskinliği, hikâyelerindeki bu çocukların gündelik insanî gerçeklikleri kavrayışlarındaki yalınlıkla birleşmiştir. Arap edebiyatında kısa roman olarak anılan “Hayfa’ya Dönüş” ise, 1948 ile 1967’yi, anılarla gerçekliği, Filistinlilerin utancıyla onurunu, her lokmalarında hissettikleri kayıplarının acısını ve geleceğe dair umutlarını, Polonya’daki Nazi dehşetinden kaçan Yahudi bir anneye Hayfa’daki Haganah teröründen kaçan Arap bir annenin ızdırabını ustaca iç içe geçirir.

ISBN 978-975-6056-33-2

9 789756 056332

www.otonomyayincilik.com
iletisim@otonomyayincilik.com

